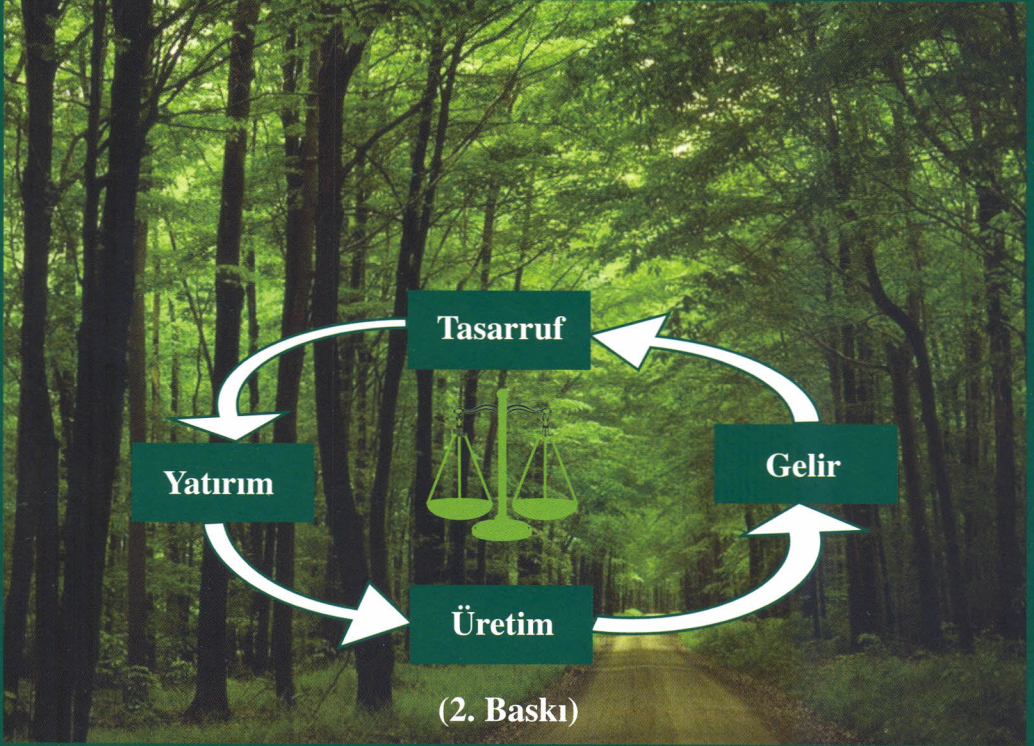

Bartın Üniversitesi Yayın No : 17
Orman Fakültesi Yayın No : 08

Orman Mühendisliği İçin **MALİYE**

Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR
Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi

Bartın-2014

Bartın Üniversitesi Yayın No: 17
Orman Fakültesi Yayın No : 08

Orman Mühendisliği İçin
MALİYE

(2. Baskı)

Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR
Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi
Orman Mühendisliği Bölümü
Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalı

Bartın – 2014

Bu kitap Bartın Üniversitesi Yönetim Kurulunun 15/10/2014 tarih ve 19/05 nolu kararı ile basılmıştır.

© Bütün hakları saklıdır. Bartın Üniversitesinin yazılı izni olmaksızın kitabın tümünün ya da bir kısmının elektronik, mekanik veya fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. Bilimsel kurallar çerçevesinde kaynak gösterilmek suretiyle atıf yapılabilir.

© 1. Baskı, 2009 - © 2. Baskı, 2014

Kapak Resim: <http://www.ozgunresimler.com/22.11.2014>.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Orman Mühendisliği İçin Maliye / Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR.- 2. Baskı.-
Bartın: Bartın Üniversitesi, 2014

X, 141 s.

Kaynaklar ve Kısaltmalar Listesi var

1.Orman Mühendisliği-Maliye

ISBN 978-605-60882-0-9

Anahtar Kelimeler: Kamu maliyesi, kamu ekonomisi, kamu malları, sosyal denge, kamu çalışmaları, kamu harcamaları, kamu gelirleri, vergi teorisi, vergi sistemi, bütçe, ekonomik kalkınma.

BASKI

Sürat Matbaacılık Kırtasiye Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.
Eski Hastane Cad., Bülent Ecevit Bulvarı, No: 56, Bartın
Tel-Fax: 0378 227 55 00

“Sevgili eřim Ayře ve ocuklarım Erdi ile Sevgi’ye...”

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü lisans öğrencilerine ders kitabı olarak hazırlanan ve ilk baskısı 2009 yılında yapılan Orman Mühendisliği İçin Maliye adlı kitabın mevcudu 2014 yılında tükenmiştir. Kitap üzerinde bazı güncellemeler ve redaktif düzeltmeler yapılarak ikinci baskısı 2014 yılında gerçekleştirilmiştir.

Eleştirilere şimdiden teşekkür eder, kitabın öğrencilere, ilgilenenlere ve ülkemize yararlı olmasını dilerim.

Bartın, 2014

Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği bölümünden Orman Mühendisi olarak mezun olanların büyük bir çoğunluğu, bir kamu kurumu olan başta Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve bağlı birimleri ile diğer kamu kurumlarında çalışmaktadır. Söz konusu kamu kurumlarında belli hizmetlerin yerine getirilmesi sırasında, ilgili kurumun bütçesi dahilinde birtakım giderler yapılmakta ve bazı gelirler elde edilmektedir. Dolayısıyla bir Orman Mühendisi adayının az da olsa kamu geliri, kamu gideri, bütçe, vergi, vb. gibi mali konularda bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Bu anlayıştan hareketle, Türkiye’de planlı ormancılığa ve fakülte düzeyinde ormancılık eğitime geçilmesinden itibaren İÜ Orman Fakültesi’nde Maliye bir ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Daha sonra Orman Fakültesi sayısı artmış ve Bartın Orman Fakültesi’nde de 2000 yılından itibaren Maliye bir ders olarak programa alınmıştır. Bartın Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği bölümü öğrencilerine 2000 yılından beri okutulan maliye ders notları geliştirilerek ve güncelleştirilerek 2009 yılında ders kitabı haline getirilmiştir. Ders kitabının kapsamı, haftada iki saatlik bir ders süresince, Orman Mühendisi adaylarının mali konularda bilmesi gerekenlerle sınırlı tutulmuştur. Ancak zaman içerisinde Maliye ilminde ve mali mevzuatta meydana gelen gelişmeler ve değişimler kapsama yansıtılmaya çalışılmıştır.

Maliye dersinin İÜ Orman Fakültesinde bir ders olarak okutulmasını sağlayan ve bu konudaki yayınları ile ışık tutan, değerli hocam merhum Prof. Dr. Şeref Nuri İLKMEN’i saygıyla anıyorum. Keza, uzun süre Maliye derslerini İÜ Orman Fakültesi’nde okutan sayın Prof. Dr. Ertuğrul ACUN’a ve Ormancılık Ekonomisi alanında pek çok araştırmacı yetiştiren ve bu alanda ufuk açan değerli hocam merhum Prof. Dr. A. Uçkun GERAY’a ve bir araştırmacı olarak yetişmemde emeği geçen değerli hocam merhum Prof. Dr. Abdülkadir KALIPSIZ’a şükranlarımı sunarım. Ayrıca bu kitabı hakem olarak inceleyen sayın Prof. Dr. Sedat AYANOĞLU’na, sayın Prof. Dr. Ahmet TÜRKER’e ve sayın Prof. Dr. Özden GÖRÜCÜ’ye teşekkür ederim.

Hazırlanan ders kitabının Orman Fakültesi öğrencilerine ve ülkemiz ormancılığına yararlı olmasını dilerim.

Bartın, 2009

Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	v
BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
1. GENEL BİLGİLER VE TEMEL KAVRAMLAR	1
1.1. Maliye Biliminin Tanımı	1
1.2. Maliye Biliminin Diğer Bilimlerle İlişkisi	2
1.3. Temel Ekonomik Sorun ve Ekonomik Sistemler	4
1.4. Kaynakların Kamu ve Özel Ekonomilerde Kullanım Süreci	5
1.5. Orman Kaynaklarının Kamu ve Özel Ekonomilerde Kullanım Süreci	6
1.6. Ekonomiye Devlet Müdahalesi	7
2. KAMU EKONOMİSİ VE KAMU MALLARI	11
2.1. Kamu Ekonomisi ve Özellikleri	11
2.2. Kamu Malları ve Özellikleri	11
2.3. Dışsallıklar	14
3. KAMU FAALİYETLERİNİN OPTİMAL DÜZEYİ	19
3.1. Ekonomide Sosyal Denge Yaklaşımı	19
3.2. Kaynakların Optimal Dağılımına Yönelik Diğer Yaklaşımlar	23
3.3. Ormancılıkta Sosyal Denge Yaklaşımı	24
4. KAMU ÇALIŞMALARININ ÖZELLİKLERİ VE ÇEŞİTLERİ	27
4.1. Kamu Çalışmalarının Özellikleri	27
4.2. Kamu Çalışmalarının Çeşitleri	28
4.2.1. Gelir Yaratıcı Kamu Çalışmaları	28
4.2.2. Transfer Çalışmaları	30
5. KAMU HARCAMALARI	31
5.1. Kamu Harcamalarının Tanımı	31
5.2. Kamu Harcamalarının Sınıflandırılması	32
5.2.1. Kamu Harcamalarının Kurumsal (İdari) Sınıflandırılması	32
5.2.2. Kamu Harcamalarının İşlevsel (Fonksiyonel) Sınıflandırılması	33

5.2.3. Kamu Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırılması	36
5.2.4. Kamu Harcamalarının Merkezi ve Bölgesel Sınıflandırılması	38
5.2.5. Kamu Harcamalarının Olağan ve Olağanüstü Sınıflandırılması	38
5.3. Kamu Harcamalarının (Kamu Ekonomisinin) Etkileri.....	39
5.3.1. Kamu Harcamalarının Üretim Üzerindeki Etkileri .	39
5.3.2. Kamu Harcamalarının Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri	39
5.3.3. Kamu Harcamalarının Toplam Talep ve Fiyatlar Genel Düzeyi Üzerindeki Etkileri	40
5.3.4. Kamu Harcamalarının Ekonomik Büyüme ve Kalkınma Üzerindeki Etkileri	41
5.4. Kamu Harcamalarının Artış Nedenleri	42
5.4.1. Kamu Harcamalarının Görünüşte Artış Nedenleri ..	43
5.4.2. Kamu Harcamalarının Gerçek Artış Nedenleri	43
5.5. Kamu Harcamalarındaki Artışı Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar	46
5.6. Kamu Harcamalarının Sınırı.....	47
5.7. Kamu Harcamalarında Etkinlik (Fayda-Maliyet) Analizi .	48
6. KAMU GELİRLERİ	53
6.1. Kamusal Finansmanın Özellikleri	53
6.2. Kamu Gelirlerinin Türleri	54
6.2.1. Vergiler	55
6.2.2. Harçlar	56
6.2.3. Resimler	56
6.2.4. Şerefiyeler	57
6.2.5. Vergi Benzeri (Parafiskal) Gelirler	57
6.2.6. Para Basımı	58
6.2.7. Borçlanma	58
6.2.8. Sermaye Gelirleri	59
6.2.9. Alınan Bağış ve Yardımlar	59
6.2.10. Vergi Dışı Gelirler	59
7. VERGİ TEORİSİ	61
7.1. Vergilemenin Amaçları	61
7.1.1. Mali Amaç	61
7.1.2. Mali Olmayan Amaçlar	62
7.2. Vergilemenin İlkeleri	65
7.3. Vergiyle İlgili Temel Kavramlar	68

7.3.1. Verginin Konusu	68
7.3.2. Verginin Matrahı	68
7.3.3. Vergi Mükellefiyeti	68
7.3.4. Vergiyi Doğuran Olay	69
7.3.5. Vergi Tarifeleri ve Vergi Oranı Esnekliği	70
7.4. Vergilerin Sınıflandırılması	72
7.5. Vergilerin Makroekonomik Etkileri	73
7.6. Vergi Yönetimi	74
7.6.1. Verginin Tarhı (Belirlenmesi)	74
7.6.2. Verginin Tahakkuku (Gerçekleşmesi)	76
7.6.3. Verginin Tahsili (Ödenmesi).....	77
7.6.4. Vergi Denetimi, Vergi Suçları ve Cezaları	78
7.6.5. Vergi Alacağıının Ortadan Kalkması	79
7.6.6. Vergi Yargısı	80
8. TÜRKİYE'DE VERGİ SİSTEMİ	81
8.1. Gelir Üzerinden Alınan Vergiler	82
8.1.1. Gelir Vergisi	83
8.1.2. Kurumlar Vergisi	84
8.2. Servet Üzerinden Alınan Vergiler	86
8.2.1. Emlak Vergisi	87
8.2.2. Motorlu Taşıtlar Vergisi	87
8.2.3. Veraset ve İntikal Vergisi	88
8.3. Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler	88
8.3.1. Katma Değer Vergisi (KDV)	89
8.3.2. Banka ve Sigorta İşlemleri Vergisi	91
8.3.3. Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)	92
8.3.4. Damga Vergisi	93
8.3.5. Gümrük Vergisi	94
9. BÜTÇE	95
9.1. Bütçe Kavramı ve Özellikleri	95
9.2. Bütçe Sistemleri	96
9.2.1. Geleneksel (Klasik) Bütçe Sistemi.....	96
9.2.2. Program ve Performans Bütçe Sistemi	96
9.2.3. Planlama, Programlama ve Bütçeleme Sistemi (PPBS)	97
9.2.4. Sıfır-Temelli Bütçe Sistemi	97
9.2.5. Türkiye'de Bütçe Sistemi	97
9.3. Bütçenin İşlevleri	100
9.4. Bütçenin İlkeleri	101
9.5. Bütçeleme Süreci	102

9.5.1. Bütçenin Hazırlanması	102
9.5.2. Bütçenin Yasama Organında Görüşülmesi ve Onayı.....	103
9.5.3. Bütçenin Uygulanması	104
9.5.4. Bütçenin Denetimi.....	105
9.6. Ülkemizdeki Bütçe Türleri ve Özellikleri	106
9.7. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Ormancılık Kesimindeki Bütçe Türleri.....	109
10. KAMU MALİYESİ VE EKONOMİK KALKINMA	113
10.1. Ekonomik Kalkınmanın Anlamı ve Önemi	113
10.2. Ekonomik Kalkınmanın Temel Amaçları.....	115
10.3. Ekonomik Kalkınmanın Ölçülmesi	115
10.4. Ülkelerin Ekonomik Kalkınmışlık Durumu	117
10.5. Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Özellikleri ..	119
10.6. Ekonomik Kalkınmanın Finansmanı	122
10.7. Türkiye Ekonomisinin Gelişim Seyri ve Başlıca Dönemleri	125
10.8. Türkiye Ekonomisinin Temel Özellikleri ve Sorunları ...	129
10.9. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilir Ormancılık...	130
KAYNAKLAR	133
EK : KISALTMALAR LİSTESİ	139